

Asia: VN/20569/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi lastensuojelulain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kanta-Hämeen hyvinvointialueella toimiva, lastensuojelun kokemusasiantuntijanuorista koostuva kehittäjäryhmä, RIOT! kehittämistä kokemustiedolla kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä lastensuojelulain ja varhaiskasvatuslain muuttamiseksi.

Hallitus toteaa esityksessään, ettei jälkihuollossa ole aina riittävästi yhteensovitettuja tukitoimia ja -palveluja tai vierellä kulkijoita tiivistä tukea tarvitseville nuorille. Lisäksi aikuistuvien nuorten palvelut ovat usein pirstaleisia eikä tuki ole riittävän yksilöllistä.

RIOT! kehittämistä kokemustiedolla -ryhmä haluaa nostaa esiin, että nuorten palveluiden tulisi olla kokonaisuudessaan helpommin saatavilla. Kustannussäästöä haettaessa tulisi vahvistaa ensisijaisesti peruspalveluita, niiden saavutettavuutta ja kiinnittää huomiota aikuistumisen tuen kokonaisuudistukseen ja vasta tämän jälkeen arvioida uudelleen mahdollista jälkihuollon ikärajan laskua.

Riittävän pitkään kestävä jälkihuolto-oikeus mahdollistaa myös niiden nuorten avun ja tuen saamisen, joiden elämä on täysi-ikäistymisen jälkeen kaaosta, palveluihin kiinnittyminen vaikeaa ja toimintakyky on alentunut esimerkiksi vaikean päihdeongelman vuoksi. Nykyisen palvelujärjestelmän pirstaleisuus vaikeuttaa avun saamista, jolloin on nuoren avun saannin kannalta tärkeää, että joku hänen rinnallaan koordinoi palveluita. Jälkihuoltonuorilla on tähän oikeus.

Huomioitava on, että esimerkiksi lapsuuden aikaisten haavoittavien elämäkokemusten vuoksi tuen tarve saattaa vaihdella itsenäistymisen ja aikuistumisen aikana, oman elämäntarinan hahmottumiselle ja ehjän kokemuksen rakentamiselle voi olla aikaa ja voimavaroja vasta myöhemmin.

Hallituksen esityksessä arvioidaan, että kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien ja paljon erilaista tukea tarvitsevien yli 23-vuotiaiden nuorten tilannetta jälkihuollon ikärajan lasku todennäköisesti heikentää. RIOT! kehittämistä kokemustiedolla -ryhmä pitää tätä todennäköisenä, sillä nyt esitetyllä lakimuutoksen aikataululla ei muulla palvelujärjestelmällä ole aikaa reagoida ja tehostaa toimintaansa, jotta tähän paljon tukea tarvitsevien ryhmään kuuluvat eivät putoaisi palveluiden ulkopuolelle. Kustannussäästönsäkökulmasta ikärajan muutoksella arvioidaan olevan tosiasiasa vain vähän kustannusvaikutuksia, sillä paljon ja kalliita palveluita käyttävät nuoret aikuiset käyttävät palveluita joka tapauksessa, kustannukset siirtyisivät vain lastensuojelusta työikäisten palveluihin. Tutkimustietoa jälkihuollon ikärajan aiemmasta nostosta ja sen vaikutuksista ei vielä ole saatavilla. Tehtyjen päätösten tulisi perustua vaikuttavuuden arviointiin. Huomioitavaa on lisäksi, että kiinnipitävä työote toteutuu hyvin harvoissa nuorille aikuisille tarjotuista palveluissa.

RIOT! kehittämistä kokemustiedolla -ryhmän nuoret nostavat esiin, että jälkihuollossa olevilla nuorilla oma luonnollinen tukiverkosto saattaa olla hyvin ohut – tieto siitä, että apua ja tukea on saatavilla, luo turvaa. Moni ikäryhmään kuuluva nuori asuu edelleen vanhempiensa luona – jälkihuollossa olevaa nuorta tulisi tukea samalla tavoin, kun vanhemmat tavanomaisesti tukevat. Monella nuorella on lastensuojelun asiakkuuden ajalta useita kokemuksia siitä, että joutuu luopumaan monesta läheisestä ihmissuhteesta, tapa järjestää lastensuojelua aiheuttaa jo itsessään näitä katkoksia.

Hallitus toteaa esityksessään, että lastensuojelun jälkihuollon yhtenä tärkeänä onnistumisena on pidetty rinnalla kulkevan aikuisen tukea. Tästä RIOT! kehittämistä kokemustiedolla ryhmän nuoret ovat samaa mieltä. Luottamuksellisen suhteen syntyminen ei tapahdu hetkessä.

RIOT! kehittämistä kokemustiedolla -ryhmä esittää, että ensisijaista on nuorten aikuisten palveluiden yhdenmukaistaminen ja kehittäminen sekä palveluiden saatavuuden varmistaminen, jotta etenkin haavoittuvimmassa elämäntilanteessa olevien nuorten tuen tarpeisiin pystytään tosiasiasa vastaamaan. Lisäksi pyydetään kiinnittämään huomiota aikatauluun, jolla mahdollista lakiuudistusta ollaan tekemässä. RIOT! kehittämistä kokemustiedolla -ryhmän näkemyksen mukaan, mikäli jälkihuollon ikärajaa tullaan laskemaan, ei olemassa olevaa oikeutta tule viedä pois. Ikärajamuutoksen tulisi koskea niitä nuoria, joiden jälkihuolto-oikeus alkaa lakimuutoksen voimaan tulon jälkeen.

RIOT! kehittämistä kokemustiedolla - Lastensuojelun
kokemusasiantuntijanuorista koostuva kehittäjäryhmä